

Elburg, 5 oktober 2018

Beste vrijwilligers,

Zoals gebruikelijk eerst een verslag van enkele activiteiten die verricht zijn voor het begin van het werkseizoen van de SLE.

Aanleg bloemenweide

In 2016 heeft de SLE een bloemenweide aangelegd op een akker gelegen naast de woonboerderij van de familie Besteman in Doornspijk (zie Knotpraat 141). Er is toen een rijk bloemenmengsel gezaaid wat geresulteerd heeft in een fraaie bloemenweide die vele insecten heeft aangetrokken. In juli 2017 is een perceel grond van 200 m² bij Heim Nagelhout ingezaaid, ook met een schitterende bloemenpracht als resultaat. Gesterkt door deze successen is het bestuur op zoek gegaan naar nog een locatie geschikt voor een bloemenweide en heeft die gevonden bij Mw. De Vries aan de Mezenbergerweg. Op deze locatie staan door de SLE geplante fruitbomen. Cor heeft zich verdiept in de bloemenweide materie en heeft onderstaand verslag gemaakt.

Eddy is druk bezig met het inzaaien van het bloemenmengsel

Het gaat om een strook in het weiland van ca. 150 m². De bovenste grasstrook is voordien met een mobiele kraan afgegraven, zodat de zaden in een minerale bodem kunnen kiemen. De zaden ondervinden dan ook geen concurrentie van de graszode. De bodem mag zeker niet geforest worden, omdat de bodem dan sterk wordt verstoord waardoor versneld voedingsstoffen vrijkomen. Hierdoor zullen de restanten grassen snel opnieuw uitlopen en krijgen de bloemzaden geen kans om te kiemen. Vandaar dat de zode is afgeplagd om voor de zaden een goede uitgangssituatie te creëren. Is om de een of andere reden afplaggen niet mogelijk of te kostbaar, dan is ploegen een goed alternatief.

Na de grondbewerking moet er een stevige ondergrond ontstaan (eventueel rollen) en moeten de zaden na het zaaien licht worden ingeharkt.

De beste periode om het bloemenzaad te zaaien is februari-maart of augustus-september. De bodem heeft dan een goede temperatuur en de concurrentie van onkruidzaden is dan ook beperkt.

In geen geval grondbewerkingen uitvoeren als de bodem te nat is i.v.m. structuurbederf (verdichting bodem)!

Het bloemenzaad kan het beste gezaaid worden door het te vermengen met straatzand (handmatig). Het is dan goed zichtbaar op de zwarte ondergrond. Dit laatste geldt voor relatief kleine oppervlaktes, voor grote gebieden wordt natuurlijk machinaal gezaaid. Het is zaak zorgvuldig te zaaien, omdat de kostprijs van het zaad niet voordelig is. Er is circa 1 gram nodig per m².

Beheer bloemenweide.

Nadat het bloemenmengsel is opgekomen moet er gemaaid worden als de vegetatie ongeveer 20-25 cm. hoog is. Niet korter maaien dan ongeveer 5 cm om verzilting van de toplaag tegen te gaan. Kleine oppervlaktes worden met een bosmaaier gemaaid met een messenblad. Geen draadkop gebruiken omdat de vegetatie dan te veel wordt "vermulscht". Om verrijking van de bodem en verstikking van de kiemplanten te voorkomen, moet de vegetatie altijd worden opgeharkt en afgevoerd. Het is aan te raden grote gebieden gefaseerd te maaien, om de biodiversiteit in stand te houden. Er blijft dan ook voor late bloembezoekers nog nectar over.

Onder normale omstandigheden is tweemaal maaien per jaar aan te raden. De eerste keer eind mei/begin juni en de tweede keer augustus/september. Dit is een indicatie en afhankelijk van weersomstandigheden en ontwikkeling van de vegetatie. Vegetatie op een schrale bodem hoeft maar een keer per jaar gemaaid te worden (september). Op zeer voedselrijke grond kan het nodig zijn dat er drie keer gemaaid moet worden. De maai-indicatie is dan (mei/juni, augustus/september en de laatste keer oktober begin november).

Onderhoud Knotschuur en tandemasser

Een verslag van Eddy Otten.

Na 10 jaar in gebruik te zijn geweest heeft de knotschuur in augustus jl. een grote onderhoudsbeurt gehad. Het onderhoud is uitgevoerd door Joop Beukeboom, Jacob Boddeveld en mijzelf. De achterzijde, zonzijde, was in slechte staat (het regenwater sloeg door de wand naar binnen). Om dit op te lossen is er een voorzetwand geplaatst van lariks-geïmpregneerde potdekselplanken. Over een jaar kan deze in de beits worden gezet.

Het aanzien van de overige kanten van de schuur vroeg ook om behandeld te worden.

Na enig schuurwerk heeft de knotschuur na verven met een 2 lagen dekkende beits een frisse groene kleur gekregen. Ook wordt de buitenlamp met benaderingssensor binnenkort vervangen. Voorlopig kan de knotschuur weer jaren mee.

Ook in augustus is de tandemasser (hekkenkar) onderhanden genomen. Deze werkzaamheden zijn uitgevoerd door Jacob Boddeveld en mijzelf. De spatborden en wielen zijn gedemonteerd. De torsieassen getectyleerd. De spatborden zijn uitgedeukt. In verband met slijtage zijn de wielen omgezet, weer gemonteerd en met de momentsleutel nagetrokken. Ook is het neuswiel behandeld, de slinger was defect en het geheel zat los. Een mogelijke oorzaak is het manoeuvreren van de kar met uitgedraaid neuswiel. Dat gaat niet vanwege de vier wielen die de tandemasser telt. Het neuswiel dient alleen om de dissel op de hoogte te brengen van de trekhaak op de auto. Het breedtelicht is ook gerepareerd. Alle scharnierpunten zijn doorgesmeerd. Zo zie je maar dat onderhoud in welke vorm dan ook noodzakelijk is.

Het SLE-uitje

Op zaterdag 29 september zijn we om 9 uur vanaf het Schootsveld in Elburg met een bus van Marion Reizen vertrokken naar Ommen. Voorbij Zwolle hadden we, hooggezet in de bus, een goed uitzicht op het mooie Sallandse coulissenlandschap. In Ommen scheepten we in op het M.S. Queen of Vechtvalley voor een tocht over de Vecht.

Na het nuttigen van koffie en gebak in de salon gingen de meesten naar het zonnedek om daar te genieten van het mooie uitzicht rondom.

Vanaf een geluidsbandje werd ons via de luidspreker van alles verteld over de **Vecht en omgeving**:

De Overijsselse Vecht ontspringt in het Münsterland in Duitsland. Daar liggen verschillende bronnen van deze regenwaterrijke rivier. De Vecht is 167 km. lang waarvan 60 km. in Nederland ligt. Zijrivieren in Nederland die hun water afvoeren naar de Vecht zijn de Dinkel en de Regge.

Tot ver in de 19e eeuw was de Vecht een belangrijke handelsroute. Via de Vecht werd o.a.

Bentheimer zandsteen aangevoerd. Het Paleis op de Dam is een van de bouwwerken in Nederland die uit Bentheimer zandsteen is opgetrokken. De rivier is in 1908 voor een deel gekanaliseerd. Het water werd door deze kanalisatie te snel afgevoerd wat leidde tot lage waterstanden. In 1920 werden er daarom 7 stuwen gebouwd waarvan 2 gelegen zijn tussen Ommen en Zwolle, de stuw bij Vilsteren en de stuw Vechterweerd. Naast deze stuwen liggen sluizen ten behoeve van de pleziervaart.

Foto boven: Eén van de afgesneden meanders na kanalisatie van de Vecht.

Foto rechts: Een ooievaarsnest aan de Vechtoever. Ondanks de wankelende bouw en het scheve nest vinden de ooievaars dit een aangenaam verblijf.

Het Vechtdal is een belangrijk natuurgebied. De natuurwaarden bestaan voor een deel uit rivierduincomplexen die zich binnen afgesneden meanders van de Overijsselse Vecht bevinden. Hier groeit bijvoorbeeld de *steenancier*. In 2003 is op een rivierduincomplex ook de *bergnachtorchis* gevonden. De lagergelegen hooilanden herbergen enkele bijzondere planten. Hier groeit onder anderen de *lange ereprijs*. Deze plant is in het Vechtdal algemeen, maar daarbuiten zeldzamer. In het Vechtdal is ruim gelegenheid voor recreatie wat zich uit in talrijke grotere en kleinere campings gelegen langs de Vechtoever.

De rondvaartboot keerde bij de sluis en stuw van Vilsteren om, omstreeks twaalf uur legde de boot weer aan in Ommen. Aldaar stond de bus klaar om ons naar de uitspanning “de Hongerige Wolf” in Stegeren te brengen.

De Hongerige Wolf dankt zijn naam aan een legende die zich dik drie eeuwen terug in de Ommer bossen afspeelde. Jonkvrouw Ida van Eerde vertrok op een mooie zondag van haar kasteel toen ze een roedel bloeddorstige wolven op haar pad trof. Nadat de viervoeters korte metten met haar paard en dienaar maakten schreeuwde de jonkvrouw om hulp. Zo hard dat jonkheer Rudolf van Collendoorn ten tonele verscheen en als reddende engel alle wolven wist te verjagen.

Na een gezellige en smakelijke lunch ging de bus richting de Holterberg.

De Holterberg is een onderdeel van de Sallandse heuvelrug.

Ruim 150.000 jaar geleden bedekte een ijskap van honderd tot vierhonderd meter dik de noordelijke helft van ons land. Als een gigantische bulldozer schoof het ijs centimeter voor centimeter alles voor zich uit. Daarbij werden rotsen van duizenden kilo's helemaal meegevoerd vanuit Scandinavië en onderweg geleidelijk gladgeschuurd of verpulverd. Bij het warmer worden van het klimaat trok de ijskap zich terug. Er bleef een stuwwal achter van stenen, zand en lagen keileem. Zo vormden deze stuwallen naast de Sallandse heuvelrug ook de Veluwe en de Utrechtse heuvelrug.

Op de Holterberg aangekomen splitste de groep zich op. De minder goed ter been zijnde deelnemers bezochten het natuurmuseum Holterberg. Dit museum laat 11 prachtige levensgrote diorama's zien en meer dan 1000 opgezette dieren. Een nieuw diorama is "The return of the Wolf". Een dreigende wolf, vluchtende reebok en opvliegende korhaan vormen het nieuwe tafereel. De wolf is bezig met een opmars in Europa en eind vorig jaar doorkruiste het roofdier de Holterberg. Bij het nieuwe diorama zijn de komende tijd regelmatig presentaties over het dier. Blijft het bij zwervers of zal de wolf zich definitief vestigen?

Voor de andere deelnemers stond een gids klaar die tijdens een anderhalf uur durende rondleiding door bos en hei allerlei wetenswaardigheden wist te vertellen.

Zo stonden we stil bij een dennenbos waar de bomen vlak op elkaar staan. Daardoor groeien de stammen wel in de hoogte maar niet in de breedte. Dit hout werd vroeger gebruikt voor mijnhout. Tegenwoordig is de bestemming vooral grof hout zoals bij pallets gebruikt wordt. Tussen deze ranke bomen zijn vele afgebroken takjes te zien. Dat komt door de dennenscheerder, dat is een kever van ongeveer 4 cm. grootte die zich in de kleinere takken boort en daar z.g. vraatgangen in maakt. De twijgen vallen daarvoor van de den. Het lijkt dan net of de dennen geschoren zijn.

Vroeger werden al die losse dode takken in het bos opgeruimd om te voorkomen dat de dennenscheerder zich zou verpoppen. Tegenwoordig gebeurt dat niet meer. De schade valt meestal wel mee.

Onderweg maakte de gids ons ook attent op een veegboompje. Dat is een boom waarop veegsporen te zien zijn die ontstaan doordat reebokken de bast van hun nieuwe gewei afvegen. Ook veegen de reebokken met hun gewei langs bomen en struiken om hun gebied af te bakenen met geursporen die gemaakt worden door de afscheiding van zweet-en talgklieren. Deze klieren zitten aan de basis van het gewei.

Het territorium van een volwassen reebok is 5-30 hectare groot, afhankelijk van het voedselaanbod en de leefomgeving. Andere bokken worden niet geduld in dit territorium.

Op de heide aangekomen vertelde onze gids dat dit gebied vroeger uit bos bestond. Onze verre voorouders kapten hier veel bomen om hout te verkrijgen voor dagelijks gebruik. Ook de scheepsbouw had veel hout nodig. Wat na al die bomenkap overbleef was een kale vlakte. Op die arme uitgeputte grond wilde niets meer groeien behalve heide. De heiden ontstonden aan het eind van de middeleeuwen en werden begraasd door schaapskudden. De schapen smulden ook van de kleine dennenboompjes. De schapen werden niet gehouden voor de wol maar meer voor de mest. In de schaapskooi werd veel mest geproduceerd. De heide werd door de boeren afgeplagd. Deze plaggen werden naar de kooi gebracht. Door de schapenhoefjes werd de mest met de plaggen vermengd. Dit mengsel diende dan als bemesting voor de akkers, ook wel enken genoemd. In de potstallen waar het overige vee werd gehouden vond hetzelfde proces plaats.

Door de opkomst van de kunstmest aan het einde van de 19e eeuw verdwenen de schaapskudden van de heidevelden zodat de dennenboompjes weer vrij spel kregen. Zodoende ontstonden er weer veel bossen in het heidegebied. Men probeert tegenwoordig het nog bestaande heideveld open te houden door regelmatig de jonge dennetjes eruit te trekken. Op de Holterberg gebeurt dit door schoolklassen die een heideveldje geadopteerd hebben en door vrijwilligers.

Bij een dennenboom zagen we op de grond aangevreten dennenappels liggen. Dat is het werk van de eekhoorn die de schubben van de dennenappels af knabbelt. De zaadjes die dan tevoorschijn komen zijn het voedsel van de eekhoorn. Vraatplekken van eekhoorns kan je verwarren met de "spechtensmidsen". Vooral de grote bonte specht heeft in het bos meerdere van dergelijke plekken rond bomen die geschikt zijn om dennenappels vast te pinnen. Ze duwen de vruchten tussen de schors of takken waarna ze er de zaden gemakkelijk kunnen uitpikken. Onder dergelijke bomen vind je soms honderden verfomfaaide dennenappels.

Bijna aan het eind van de wandeling gekomen groef de gids bij een kleine zandhoop een larve van de mierenleeuw op. De van stevige kaken voorzien larve graaft zich helemaal in. De larve vangt zijn prooi in een valkuiltje. De valkuil wordt gegraven door spiraalsgewijs achteruit te lopen. Er ontstaat dan een klein trechtervormig kuiltje dat niet erg opvalt maar waarvan de glooiing net genoeg is om mieren en spinnetjes in de val te laten lopen. Als de prooi naar beneden zakt naar de kaken toe wordt deze bliksemsnel gegrepen en verder onder het zand gesleurd. Zodra de prooi met de kaken is gegrepen wordt een verlamrend gif ingespoten zodat de buitgemaakte prooi niet lang tegenspartelt. De kop draagt zuigende monddelen waarmee de prooi wordt leeggezogen tot er slechts een lege huid overblijft. Deze wordt vervolgens met een welgemikte worp uit het nest verwijderd. Hierdoor wordt voorkomen dat de valkuil zich vult met dode insecten en onbruikbaar wordt. De larve leeft twee tot drie jaar en verpopt daarna om enkele weken later als een volwassen mierenleeuw tevoorschijn te komen. Deze volwassen mierenleeuw lijkt met zijn fors vleugels wel wat op een libelle.

Na afloop van de wandeling hebben we nog koffie of thee gedronken met krentenwegge. Na een voorspoedige busreis stonden we om kwart over zes weer op het Schootsveld en konden terugzien op een zonnig en geslaagd uitje.

Ad en Eddy, hartelijk dank voor de organisatie.

Van het bestuur.

De **AED** is aangeschaft en wordt in zijn geheel gesponsord door de RABO-bank. Een tiental vrijwilligers heeft zich gisteravond na een avond hard werken (te vergelijken met een ochtend takkenslepen) bekwaamd in de bediening van de AED en de techniek van de reanimatie. Deze cursus wordt gesponsord door de gemeente Elburg en bouwbedrijf van Boven. Zaterdagochtend wordt de AED voor het eerst meegenomen naar de werklocatie.

In het kader van de **Algemene verordening gegevensbescherming (AGV)** is er een formulier toestemmingsverklaring ontwikkeld. Richard haalt bij de vrijwilligers de nodige handtekeningen op. De deelnemers aan het uitje hebben deze formulieren aan boord ondertekend. Nadere informatie over het privacy beleid van de SLE is te vinden op onze website.

Als **nieuwe vrijwilliger** verwelkomen we Koos Bal uit Nunspeet.

